

Nhiều người sang M đi Âu và đàn ông bị nhúng tòi nhà ch c tr i, v ô tô và m c s ng nh thiên đ ng... ch nghĩa xã h i! Còn v i tôi, đàn ông nh t chính là chuy n... a đời!

M t b n tin trên báo Dân Vi t đ c c rùng mình: T nhiều năm nay, [hơn 500 học sinh và 42 giáo viên trường mầm non H u B ng \(Th ch Th t, Hà N i\) phải thôi ng xuyên đi đ i ti n vào... túi nylon](#). Đ ng tác thôi ng xuyên đã tr thành thói quen thôi ng nh t c a cô giáo Nguy n Th Thu Hi n m i khi k t thúc gi d y là đi túm gom nh ng túi nylon y ném ra thùng rác tr c c ng tr ng.

Đó là câu chuy n gi a Hà N i th đô nghìn năm văn v t. Chuy n a đời nh ng vùng xa vùng sâu nghèo khó h n th đô còn kinh hãi v n ph n.

Đ i cho s kh n khó cũng không đúng. B i không th y đ t n c nào dân t c nào mà cái s a b y i đ c khái quát thành m t văn hóa s ng: *“h t Qu n Công nh i a đ ng”*, hay *“nh t là đ thám hoa, th nh c i v , th ba a đ ng”*...

Nhiều b n ph ng v n tôi: anh Nh t hay ra n c ngoài, th y đàn ông nh t đi u gì? Tôi hay b o: là... ch nghĩa xã h i! Mô hình ch nghĩa xã h i mà Mác và Lê-nin m t ng nó đang hi n h u c các n c T b n phát tri n, ch không ph i c các qu c gia C ng s n. H ti n đ n ch nghĩa xã h i lâu r i nh ng ng i ta im không nói, còn Vi t Nam mình nói mãi, hô hào ti n

lên mãi mà hán náa thá ká ván quán quanh &#201c;thái ká quá đá”. Có anh ván: nói thá chung chung và má há quá, anh cá thá ván tát xem chuyán gì, cái gì án táng nhát, nói ra hiáu lái ná cá! Hóa ra nói chá nghĩa xã hái là chung chung má há. Thá thì cá thá nhá: Nhiáu ngái sang Má đi Âu vá án táng bái nháng tòa nhà chác trái, vá ô tô và mác sáng nhá thiên đáng... chá nghĩa xã hái! Còn vái tôi, án táng nhát chính là chuyán... áa đái!

Hôm rái đi Canada, buái gáp nào vái ngái Viát xa xá há cũng hái tôi &#201c;anh Nhát án táng đi uá gì”. Lán nào tôi cũng thát thá: là chuyán áa đái! Ngái Canada gái cái chán áa đái y là washroom. Nhìn washroom, chui vào washroom biát cái đát nác này nó sách và ván minh cá nào. Không biát há “thát ká” cái đát nác Canada ra sao mà đi đâu, nhìn đâu cũng tháy washroom, bát ká giáa trung tâm phá thá hay heo hút giáa núi ráng. Nhá thá cá lúc nào nghe cám giác buán... là tháy ngay washroom trác mát. Há giái thích thá này: Không váy lá mát ngái dân nào, bát chát mát lúc nào đó, á đâu đó buán áa mà tìm không káp chá đá cho há đi, ngái ta sá kián chính phá ra tòa! Đi suát tá Vancouver- Toronto- Ottawa- Montreal- Quebec... không tháy đâu há thu tián phí đái áa nhá Viát Nam mình.

Hoác háy nhìn vào chá áa đái cáa Google đá hác gá kháng lá này. Vái Google, muán tá duy, sáng táo và phát trián, háy tá duy và sáng táo tá... cái bàn áa! Mái chán áa đái trong đái bán doanh cáa táp đoàn Google đáu đác trang bá gián xí hián đái và tái tân bác nhát cáa Nhát Bán, chúng có khá năng sái iám trong nháng ngày giá lánh. Xá nác ván là cháa đá, mát nút bám không dáy ngay trên cánh cáa sá kích hoát tính năng đán vá sinh và sáy khá vòng 3 cho ngái dùng. Không chá đác nuáng chiáu báng nháng bán xí hi-tech, nhán viên Google còn đác khuyán khách tán đáng tái đá khoáng thái gian &#201c;nhá rá” hiám hoi trong không gian yên láng mát mình này cho tá duy sáng táo. Bên trong mái khoang toilet cáa Google đáu gán mát báng đián tá vái má test sá đáng cá sá đá liáu. Nó sá hián thá nháng câu đá đác thay đái hàng tuán, xoáy vào nháng chá đá ká thuát và má láp trình testing. Toilet cáa Google phán ánh rõ triát lý làm viác cáa há. Vái há tháng trang thiát bá hián đái, hào phóng, toilet không chá là chán áa đái, nó giúp con ngái iám tháy nhá nhám, thá gián, vui vá và tá duy theo cách thác... không bình tháng! Đáy là triát lý cáa Google và chính nhá váy mà Google có thá sáng táo ra hàng loát nháng sán phám, đách vá mái vái tác đá tên láa!

Năm qua Má, tôi tháy tháng bán cá mái lán vào toilet là hán lái ôm theo cái laptop. Hái máy tranh thá chát chát vái con nào à? Hán báo: tá duy nghiám túc chá chát chát chi, không hiáu sao cá mái lán ngái iáa, tá lái tá duy ra nhiáu chuyán lán!

Tôi tin hán. Cũng nhá tôi tin, không ít phát kián vĩ đái làm thay chuyán nhán loái đã có thá

ny sinh t cái kho ng không gian m t mình yên l ng a đại này.

Nói đâu xa, nhìn ngay m y anh châu Á mũi t da vàng nh ta nh ng chuy n a đại c a h cũng khác xa v i v i. H i chuy n a đại v n còn b y nh Vi t Nam mình, Phó Th t ng Malaysia N. Razak đã b c xúc đ n m c ph i kêu g i m t cu c “*bách m ng toilet*” trên toàn qu c. Ông tuyên b : s s ch đ p c a “

ch n riêng t

” này là th c đo cho s v n minh c a m t qu c gia.

Ng i Hàn qu c thì đã bi t nói không v i t ng đài lãnh t đ thay b ng t ng đài nhà xí. “*Toà nhà toilet*” Haewoojae, hay còn g i là t ng đài nhà xí là m t bi u t ng văn hóa k thú và t hào c a Suwon. K n trúc trông nh m t b xí kh ng l .

Bê n trong ch a 4 toilet, trong đó m t toilet trung tâm có vách, tr n, sàn đ u làm b ng kính trong su t và h th ng âm thanh ch t l ng cao phát các b n nh c c đ i n du d ng. Các b c vách c a toilet s t đ ng chuy n sang đ c khi có ng i vào s d ng. Tác gi t ng đài nhà xí này là k n trúc s Sim Jae Duck (

ng i đ c m nh danh là Mr. Toilet

). Ông nói: “

nên h c cách xem toilet không ch là n i đ bài t t mà còn là ch đ th gi n, suy t và h nh phúc

”.

Còn v i ng i Nh t, toilet t lâu đã tr thành m t nét văn hóa quan tr ng đ n m c h t ch c h n m t ngày l a đại, g i là “*ngày toilet Nh t B n*” n đ nh vào 10/11 hàng năm.

Chuy n a đại quan tr ng và mang tính toàn c u đ n m c th gi i cũng đã có T ch c nhà c u qu c t (*World Toilet Organization*). Thành l p năm 2001, World Toilet Organization là m t t ch c phi l i nhu n toàn c u dành riêng cho vi c c i thi n các đ i u ki n v sinh môi tr ng trên toàn th gi i. H i ngh th ng đ nh toilet th gi i l n th 11 s đ c t ch c trong các ngày 22-25/11 năm nay t i H i Nam, Trung Qu c.

Nhi u n c đã ban hành h n b qui chu n qu c gia v b n c u và không gian toilet. C th và chi li đ n t ng đ chu n ánh sáng, đ bóng s ch, chi u cao b r ng cũng nh h th ng các “*công c h t*”... Vi t Nam r t nhi u th b qui chu n qu c gia, k c b chu n v gia đình văn hóa, t văn hóa, khu ph văn hóa, Hà N i th m chí còn đang xây đ ng m t b chu n g i là “*ng i i Hà N i thanh l ch, văn minh*”. Nh ng th đó quá nhi u, nhi u

Đến thăm ngôi nhà đất. Ngôi nhà là thiêu u mát bá chuán vá bán cáu và không gian áa đất.

Sá không quá khi nói rằng: muán biát cung cách, ná náp sinh hoạt, tính cách, thám má, văn hóa cáa mát chá nhân, hay thám chí là cáa mát dân tác, đáng nhìn vào phòng khách hay chángái ăn, hãy nhìn vào chán áa đất trong nhà há.

Vào chán áa đất, ngái ta không chá đất áa. Bán cáu á nhiáu quác gia trên thá giái ngái ta thiát ká cá thiát bá đán tá phát sóng lan qua bán cáu đá đo tá lá má trong cá thá, hoác đá sái iám, đá đo nháp tim, huyát áp... Có loái bán cáu phát sáng trong bóng tái, có náp đáy phát ra tiếng vo vo nhá ong khi bá cám bián háng ngoái nhán ra cá thángái, rái còn có thá chái mát lúc 6 bán nhác vái tiếng chim hót líu lo, tiếng hòa âm cáa gió đán tiếng báp bùng cáa đàn hác. Có loái bán cáu váa ngái váa lát tá web, xem phim, thám chí gán hán mát giàn nhác giao háng.

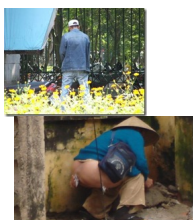
Nhìn chuyán áa đất, vào chán áa đất cáa há đá biát mác sáng, văn hóa cáa con ngái và dân tác há cách xa ngái Viát mác nào. Không có nán giáo dác nào mà cô giáo mát tay cám phán đáy mát tay cám túi phân. Có quác gia nào mà trung bình mái ngày, các đoàn tàu khách xuyên Viát thán nhiên táng đá xuáng đáng ray trên 4 tán phân ngái và 6 ván lít nác tiáu.

Lâu rồi, tôi đã viết: Trên thá giái này, chác mái ngái Viát có văn hoá... đất đáng. Há tháy nháng ai thán nhiên móc tay kéo quán tá bên vá đáng thì không cán phái hái quác tách, bái chác chán đó chá có thá là ngái Viát Nam (xem bài [Đông Tây nghách- thuán](#) trong loạt phóng sá “[giao du trên trác Đông Tây](#)”).

Ngành văn hóa- du lách hay thăm dò, tháng kê ý kián du khách. Tháy năm nào cũng đáy ráy nháng ý kián án táng. Ngôi nhà đã bao giờ láy ý kián du khách ngoái quác quanh chuyán áa đất này? Nháu hái, tôi chác đa phán há “kinh sá” Viát Nam nhát là chuyán... áa đất!

Trong vô vàn mác tiêu phát trián, thôi thì cháa phát đác cái gì trác hát hãy thay chuyán cho đác chuyán áa đất. áu tiên cho mác tiêu áa đất trác có lá cũng là mát cách thay chuyán văn hóa. Đá thay chuyán hình án há đát nác, đá đát nác phát trián và văn minh, có lá phái tá duy đáu tiên cho mác tiêu đất áa này!

Lãnh đßo nhà mình, ai cũng “*khiêm nhßng*” không mußn (*hßc không thß*) tßo dßu ßn. Thôi thì đßng nói đßn dßu ßn gì lßn lao, hãy cß gßng đß lßi dßu ßn làm thay chuyßn chuyßn ßa dãi này cũng đã là văn hóa và phßc hßnh lßm rßi!

Nhßng hình ßnh chß có ß Vißt Nam